

Příloha k protokolu o SZZ č.

Diplomant: **Bc. Tomáš Vinický**

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Filozofická fakulta, Ústav bohemistiky

Oponent diplomové práce:
Mgr. Vera Kaplická Yakimova, Ph.D.

Datum odevzdání posudku: 10. 6. 2018

POSUDEK DIPLOMOVÉ PRÁCE

Sapkowského Zaklínač jako transmediální vyprávění

.....
(téma)

Diplomová práce Tomáše Vinického je věnována sáze *Zaklínač* polského spisovatele Andrzeje Sapkowského a konkrétněji zkoumání jejího transmediálního potenciálu. Autor práce kombinuje naratologický přístup s metodami výzkumu nových médií, za účelem představit specifiky „*fenoménu Zaklínač*“. Zajímavý záměr se však v provedení Tomáše Vinického bohužel nenaplnil v podnětném výsledku. Pokusím se zde uvést jen základní problémy, se kterými se v předložené práci můžeme setkat, protože jich je ve skutečnosti přespříliš.

Kdybychom začali u metodologického základu práce, hned nás musí zarazit, že Vinický neodolává tak častému lákadlu vzít si jako pomocníka Vladimíra Proppa a jeho *Morfologii pohádky*. Tento výrazný a vlivný text ruského formalismu je zajisté jeden z nejdůležitějších pojednání o vyprávění, ale je spjatý nejen s určitým (zakládajícím) momentem výzkumu narativu, ale i s určitým materiálem (lidové kouzelné pohádky) a jeho „prověření“ na autorských textech je předem odsouzeno být jen cvičení stylu. Tím, že se Propp pokusil o přehlednou klasifikaci, stává se už skoro 100 let obětí studentů, kteří se snaží problematizovat Proppovy výsledky v konfrontaci s jiným materiálem. Pochopitelně Propp neobstojí, jak často uvádí ve své práci i Vinický, když představuje své „výtky“ (např. na s. 18 kdy dochází k závěru, že „Bohužel to však pouze poukazuje na nedostatky, které Proppova teorie nestačí pokrýt.“). Taková kritika mi přijde laciná a nevede k žádnému závěru ani pro Proppovou teorii, ani pro *Zaklínače*. Na druhou stranu fakt, že některé Proppovy pojmy jsou aplikovatelné pro Sapkowského ságu vyznívají ve Vinického práci do prázdna. Logicky by nás zjištění, že Proppova teorie do jisté míry pasuje i na fantasy autorskou ságu mohlo vést třeba k závěrům ohledně vztahů tohoto žánru ke kouzelným pohádkám. Tomáši Vinickému však stačí nálepka „funguje“-„nefunguje“ a pokračuje dál. Tento přístup k teoretické literatuře autor aplikuje i v dalších kapitolách, kdy pojednává o Seymouru Chatmanovi či o transmediálních teoriích. Vinický zkouší, zda daný koncept zmenšený na jednoduchou škatulku „funguje“, nesnaží se

nabídnout interpretaci, která by odhalila nové charakteristiky Sapkowskiho *Zaklínače*. Samotný výběr nejen Proppa, ale i jiných teorií není nijak opodstatněný a podle mě by autorovi často mohly pomoci třeba i jiné pojmy. Pojem „fokalizace“ by například citelně pomohl při analýze různých typů her. Možná jediný příklad, kdy Vinický ukazuje, že by vlastně uměl dojít k zajímavým závěrům, je pojednání o „falešných satelitech“ (viz s. 22-23). Většinou však upadá do fanouškovského zaznamenávání či obdivování své oblíbené ságy.

Tato výtku (fanouškovský pohled bez vědeckého odstupů a analýzy) platí dle mého názoru zásadně pro rozsáhlou část práce, která je věnována počítačovému *Zaklínači*. Často působí text jako recenze, a to recenze nadšená. Obdiv snad brání Vinickému, aby si uvědomil možnosti, které mu materiál nabízí. Například, když na s. 36 poukazuje na modifikaci postavy Triss v počítačových hrách, autor si všimá, že se udála nezřetelná (dle jeho názoru) změna. V knize je uvedeno, že postava si již nemůže vzít šaty s výstřihem, protože prodělala popáleniny v bitvě. Autor pokračuje: „Nicméně v herních adaptacích jde tento fakt naprosto stranou, poněvadž ve všech je Triss zobrazena v šatech s obrovským výstřihem. V tomto případě se velmi pravděpodobně jedná o vypočítavost ze strany tvůrců, poněvadž hráč se může rozhodnout mít intimní poměr s touto čarodějkou a při těchto scénách by zmíněné spáleniny působily velmi rušivým dojmem“ (s. 36). Místo toho, aby (snad) nechtěně demonstroval stereotypy vnímání ženské krásy jako spjaté pouze s fyzickými kvalitami, mohl Vinický pojednat o strategiích počítačových her, které míří převážně na muže, nebo popřemýšlet obecně o reprezentaci žen v populární kultuře. Přitom samotný text diplomové práce nabízí i jinde příklady této nerovnováhy v reprezentaci mužských a ženských postav – např. když autor hodnotí hraní s postavou Ciri v porovnání s různorodostí hry s Geraldem následujícím způsobem: „Oproti tomu Ciri nic z toho dělat nemůže. Herní inventář na její postavě neexistuje, tudíž je zbytečné ztrácet čas sbíráním nových předmětů. Díky tomuto chybějícímu prvku u ní není možné změnit výzbroj. Hráče (sic!) je tedy odkázán pouze na jeden „vzhled“, který začne být po čase nudný. (...)Ve hře se díky tomu dokáže teleportovat z místa na místo, což je sice zpočátku fascinující, poněvadž se jedná o něco naprosto nového, nicméně po určité době si hráč začne přát, aby se mohl vrátit zpátky k postavě Geralta.“ (s. 29-30) Vinický, ale tyto problémy nereflektuje vůbec. Dalším příkladem stejného typu slabiny textu je pasáž o nerespektování smrti hlavní postavy v románové sáze v herním *Zaklínači* na s. 39. Sice autor uvádí, že si na „vysvětlení“ fanoušek musí počkat do dalšího dílu hry a evidentně i jemu samotnému toto zaplnění příběhu stačí. Mohl by se ale podle mě ptát i trochu hlouběji – co by se stalo, kdyby Geralt zemřel i v počítačové hře? Jak by její narativ pokračoval dál? Co by to pro tento žánr hry znamenalo?

Kvalita práce klesá ještě výrazněji v poslední kapitole, věnované seriálové adaptaci *Zaklínače*. Zde se autor ani nesnaží analyzovat, ale píše negativní recenzi, založenou na malém rozpočtu, špatném obsazení herců atd. Měl by si možná uvědomit, že i dílo s nízkou estetickou kvalitou může mnoho ukázat o samotném fenoménu *Zaklínač* či o fungování transmediálního vyprávění. Fakt, že autorovi „došel dech“ vidím i v tom, že úplně přehlédl další média, ve

kterých nacházíme příběh o Zaklínači – komiksové sešity, grafické romány, deskové hry... Osobně bych se zajímala například i o to, že je *Zaklínač* fenomén zatím převážně východoevropský, což nabízí velké pole pro interpretaci. S připravovanou adaptací společnosti Netflix se toto může brzy změnit, a tak nabídnout další rozměr výzkumu. Tomáš Vinický, ale tyto možnosti evidentně přenechává další generaci „zaklínáčologů“.

Na závěr musím přiznat, že se mi diplomová práce Vinického jeví jako promarněná možnost, hlavně vzhledem k hlubokým znalostem autora, který by byl snad schopen nabídnout i více než fanouškovské pojednání o daném fenoménu.

Předloženou diplomovou práci **doporučuji k obhajobě**.

Návrh na klasifikaci diplomové práce: **dobře**



.....
podpis oponenta diplomové práce

V Českých Budějovicích dne 10. 6. 2018

Stupeň klasifikace:	výborně	velmi dobře	dobře	nevyhověl
---------------------	---------	-------------	-------	-----------

